

4. Динамічний синтез механізму за коефіцієнтом нерівномірності руху. Розрахунок маховика.

- Дано: - Кутова швидкість колінчастого валу $\omega_1 = 145 \text{с}^{-1}$;
 - Маса шатуна та поршня $m_{III} = 4,2 \text{кг}, m_{II} = 3,2 \text{кг}$;
 $I_{S2,4,6} = 0,02$.
 - Моменти інерції ланок 2, 4, 6, 1 $I_{S1} = 0,04 \text{кг} \cdot \text{м}^2$;
 - Коефіцієнт нерівномірності руху двигуна $\delta = 0,01$.

4.1. Побудова діаграми зведених моментів рушійних сил.

Зведеним моментом сил називають такий момент пари сил, умовно прикладений до валу. миттєва потужність якого в даному положенні механізму дорівнює сумі миттєвих потужностей усіх сил, діючих на ланках механізму в даному положенні.

$$M_{зв} = \sum_{i=1}^n (P_i \frac{V_i}{\omega_{зв}} \cos(\bar{P}_i \cdot V_i) + M_i \frac{\omega_i}{\omega_{зв}}), (H \cdot м)$$

Отримуємо формулу для подальшого розрахунку моменту двигуна

$$M_{зв.дв.} = \frac{1}{\omega_1} (P_D \cdot V_D \cdot \cos(P_D \cdot V_D) + P_E \cdot V_E \cdot \cos(P_E \cdot V_E) + P_F \cdot V_F \cdot \cos(P_F \cdot V_F)).;$$

Наприклад, для положення 1

$$M_{зв.1} = (80,3 * 4,0 * (-1) + 307,9 * 6,28 * (-1) + 1339,1 * 2,1 * 1) / 125,6 = 4,4 \text{Нм}.$$

Розрахунки наводимо у вигляді таблиці 4.1

Виберемо масштабні коефіцієнти.

$$\mu_\varphi = \frac{2 \cdot \pi}{0 - 12} = \frac{2 \cdot 3,14}{240} = 0,026 \text{ рад/мм};$$

$$\mu_\varphi^0 = \frac{360}{0 - 12} = \frac{360}{240} = 1,5 \frac{\text{град}}{\text{мм}}$$

$$\mu_t = \frac{2 \cdot \pi}{\omega_1 \cdot 0 - 12} = \frac{2 \cdot 3,14}{125,6 \cdot 240} = 0,0002 \frac{\text{с}}{\text{мм}}$$

$$\mu_{MЗВ.} = \frac{M_{ЗВ.МАХ}}{M_{ЗВ.МАХ}} = \frac{155,6}{155,6} = 1,0 \frac{\text{Нм}}{\text{мм}}$$

						Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

Таблица 4.1. Значення зведених моментів сил двигуна

φ	Од. ВИМ	0,12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
P_D	Н	0	80,3	133,9	227,6	455,3	1057,9	1339,1	1071,3	736,5	307,9	174,1	107,1
P_E	Н	736,5	307,9	174,1	107,1	0	80,3	133,9	227,6	455,3	1057,9	1339,1	1071,3
P_F	Н	1057,9	1339,1	1071,3	736,5	307,9	174,1	107,1	0	80,3	133,9	227,6	455,3
$\text{Cos}(D)$	-	0	-1	-1	-1	-1	-1	1	1	1	1	1	1
$\text{Cos}(E)$	-	-1	-1	1	1	1	1	1	0	-1	-1	-1	-1
$\text{Cos}(F)$	-	1	1	1	1	0	-1	-1	-1	-1	-1	-1	1
V_D	м/с	0	4,0	6,28	6,28	4,7	2,2	0	2,2	0	6,28	6,28	4,3
V_E	м/с	4,5	6,28	6,28	3,9	0	3,9	6,28	6,28	0	2,4	0	2,3
V_F	м/с	4,5	2,1	0	2,2	4,7	6,28	6,28	3,7	6,2	3,9	6,28	6,28
M_{3B}	НМ	11,5	4,4	155,6	4,8	-17,1	-24,7	11,5	150,9	24,5	-25,4	27,3	148,7
M_{3B}	ММ	11,5	4,4	155,6	4,8	-17,1	-24,7	11,5	150,9	24,5	-25,4	27,3	148,7

4.2. Побудова діаграм робіт.

Діаграму робіт сил рушійних будуємо методом графічного інтегрування діаграми моментів сил. Приймаючи полюсну відстань $H = 60$ мм.

Вважаючи моменти сил опору за період константа і робота сил опору рушійних сил дорівнюють одна одній. Діаграму робіт сил опору будуємо з'єднуючи початкову та кінцеву діаграму робіт рушійних сил.

Масштабний коефіцієнт робіт.

$$\mu_A = \mu_{мзв} \cdot \mu_\phi \cdot H = 1,0 \cdot 0,026 \cdot 50 = 1,3 \frac{\text{Дж}}{\text{мм}}$$

Виконавши диференціювання графіка $A_{зв.р}$, одержимо на діаграмі $M_{зв.р}$ пряму, рівнобіжну осі абсцис, що представляє величину постійного зведеного моменту рушійних сил

$$M_{сопр.} = h_1 \cdot \mu_{мзв} = 38 \cdot 1,0 = 38,0 \text{ Нм}$$

4.3. Побудова діаграми збільшення кінетичної енергії механізму

Побудову виконуємо графічним методом за формулою

$$\delta \bar{T}_i = A_{зв.р} - A_{зв.о}, \text{ мм}$$

Масштабний коефіцієнт $\mu_{\delta T} = \mu_A = 1,3 \frac{\text{Дж}}{\text{мм}}$

4.4. Зведений момент інерції механізму.

Визначення моменту інерції маховика методом Ф.Віттенбауера.

Зведеним моментом інерції механізму називається такий умовний момент інерції обертової ланки зведення. кінетична енергія якої у кожному положенні механізму дорівнює сумі кінетичних енергій усіх його ланок

						Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

$$I_{3B,i} = \sum_{i=1}^n \left(m_i \cdot \frac{V_{Si}^2}{\omega_{3B}^2} + I_i \frac{\omega_i^2}{\omega_{3B}^2} \right)$$

Для двигуна внутрішнього згорання формула має вигляд

$$I_{3B} = \frac{1}{\omega_1^2} \cdot (m_D \cdot V_D^2 + m_2 \cdot V_{S2}^2 + m_E \cdot V_E^2 + m_4 \cdot V_{S4}^2 + m_F \cdot V_F^2 + m_6 \cdot V_{S6}^2 + I_2 \cdot \omega_2^2 + I_4 \cdot \omega_4^2 + I_6 \cdot \omega_6^2) + I_1.$$

Результати розрахунків зводимо в таблицю 4.2.

Будуємо діаграму зведених моментів інерції прийнявши масштабний коефіцієнт

$$\mu_{I_{3B}} = \frac{I_{3B.MAX}}{I_{3B.MAX}} = \frac{0,081}{197} = 0,00041 \frac{\text{кг} \cdot \text{м}^2}{\text{мм}}$$

Діаграму енерго-мас Ф.Віттенбауера будуємо методом виключення параметру φ з діаграм надлишкової роботи та зведених моментів інерції.

Проводимо дотичні до діаграми енергомас під кутами $\psi_{\min}$ та $\psi_{\max}$.

$$\text{tg} \psi_{\min} = \frac{\mu_{I_{3B}}}{2\mu_A} \cdot \omega_1^2 (1 - \delta) = \frac{0,00041}{2 \cdot 1,3} \cdot 125,6^2 (1 - 0,01) = 2,46$$

$$\psi_{\min} = 67,9^\circ$$

$$\text{tg} \psi_{\max} = \frac{\mu_{I_{3B}}}{2\mu_A} \cdot \omega_1^2 (1 + \delta) = \frac{0,00041}{2 \cdot 1,3} \cdot 125,6^2 (1 + 0,01) = 2,51$$

$$\psi_{\max} = 68,3^\circ$$

Відрізок АВ = 55 мм (з креслення).

Момент інерції маховика

$$I_{\max} = \frac{\overline{AB} \cdot \mu_A}{\omega_1^2 \cdot \delta} = \frac{55 \cdot 1,3}{125,6^2 \cdot 0,01} = 0,453 \text{кг} \cdot \text{м}^2$$

						Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

Н
Иε
жд
лх
оо

вN

эл
иоИ
е
ш
е

Г

Таблица 4.2. Значення зведених моментів інерції ланок двигуна

φ	Од. вим	0,12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
$m_D=m_E=m_F$	КГ	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2
$I_2=I_4=I_6$	КГМ ²	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
$m_2=m_4=m_6$	КГ	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2
V_{s2}	м/с	2,5	4,7	6,28	6,28	5,5	4,2	2,5	4,2	2,5	6,28	5,9	4,7
V_{s4}	м/с	5,4	6,28	6,28	4,6	2,5	4,7	6,28	6,28	5,4	4,7	2,5	4,3
V_{s6}	м/с	5,3	4,2	2,5	4,2	5,5	6,28	6,28	4,6	2,5	4,6	5,9	6,28
V_D	м/с	0	4,0	6,28	6,28	4,7	2,2	0	2,2	0	6,28	6,28	4,3
V_E	м/с	4,5	6,28	6,28	3,9	0	3,9	6,28	6,28	0	2,4	0	2,3
V_F	м/с	4,5	2,1	0	2,2	4,7	6,28	6,28	3,7	6,2	3,9	6,28	6,28
ω_2	с ⁻¹	0	31,4	18,3	0	18,3	31,4	0	31,4	18,3	0	18,3	31,4
ω_4	с ⁻¹	17,7	31,4	0	31,4	18,3	0	18,3	31,4	0	31,4	18,3	0
ω_6	с ⁻¹	17,7	0	17,7	31,4	0	31,4	18,3	0	18,3	31,4	0	31,4
$I_{ЗВ}$	КГМ ²	0,06	0,064	0,081	0,08	0,06	0,064	0,081	0,08	0,06	0,064	0,081	0,08
$I_{ЗВ}$	ММ	146	156	197	194	146	156	197	194	146	156	197	194

жд

А

$$\mu_{\omega} = \frac{\omega_{i.\max}}{\omega_{i.\min}} = \frac{129,4}{64,7} = 2,0 \frac{с^{-1}}{мм}$$

Визначаємо величину коефіцієнта нерівномірності руху механізму без маховика і з маховиком.

$$\delta_p = \frac{2(\omega_{i.\max} - \omega_{i.\min})}{\omega_{i.\max} + \omega_{i.\min}} = \frac{2(129,4 - 98,2)}{129,4 + 98,2} = 0,274;$$

$$\delta_{p.M} = \frac{2(\omega_{i.M \max} - \omega_{i.M \min})}{\omega_{i.M \max} + \omega_{i.M \min}} = \frac{2(128,1 - 123,1)}{128,1 + 123,1} = 0,02.$$

$$\delta_p > [\delta = 0,01]$$

$$\delta_{p.M} < [\delta = 0,01]$$

4.6. Розрахунок розмірів маховика

Більшість сучасних важільних механізмів забезпечується або дисковим маховиком, або маховиком у вигляді обода зі спицями. На підставі аналізу конструкцій маховиків встановлено наступні геометричні співвідношення між його розмірами.

$$H / B = (1,2 \dots 2,0);$$

$$D / B = (6 \dots 10);$$

де D – середній діаметр обода маховика;

H – висота обода маховика;

B – ширина обода маховика.

Приймаючи, що вся маса маховика m зосереджена у об'ємі обода, одержуємо формулу

$$m = H \cdot B \cdot \pi \cdot D \cdot \gamma \text{ кг.}$$

де $\gamma = 7000 \text{ кг/м}^3$ щільність матеріалу маховика.

					Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата	

Момент інерції обода маховика дорівнює $I_M = 0,25 \cdot m \cdot D^2$, відкіля середній діаметр обода дорівнює

$$D = (0,37 \dots 0,39) \cdot \sqrt[5]{I_M} = 0,375 \cdot \sqrt[5]{0,453} = 0,358 \text{ м.}$$

Приймаємо $D = 382 \text{ мм}$, співвідношення $H/B = 1,2$, $D/B = 7$ і визначаємо ширину та висоту обода маховика

$$B = D / 7 = 358 / 7 = 51,1 \text{ мм}$$

$$H = 1,2 \cdot B = 1,2 \cdot 51,1 = 61,4 \text{ мм}$$

Зовнішній D_H і внутрішній D_B діаметри обода дорівнюють

$$D_H = D + H = 358 + 51 = 409 \text{ мм}$$

$$D_B = D - H = 358 - 51 = 307 \text{ мм}$$

Посадковий діаметр валу під маховик визначаємо з розрахунку на крутіння по зниженій допущеній напрузі

$$d_n = \sqrt[3]{\frac{10^3 \cdot M_{зв. \max}}{0,2 \cdot [\tau_{кр}]}} = \sqrt[3]{\frac{10^3 \cdot 155,6}{0,2 \cdot 15}} = 37,3 \text{ мм}$$

де $[\tau_{кр}] = 15 \dots 20 \text{ Мпа}$ – знижена напруга, що допускається, на крутіння.

Розрахунок d_n округляємо до цілого числа.

Діаметр d_c і довжина l_c маточини маховика знаходимо за співвідношеннями

$$d_c = 2 \cdot d_n = 2 \cdot 37,3 = 74,6 \text{ мм}$$

$$l_c = 1,05 \cdot B = 1,05 \cdot 51,1 = 53,6 \text{ мм}$$

Для вибору конструкції маховика (дисковий чи зі спицями) визначаємо кількість спиць за формулою:

$$n_c = (0,143 \dots 0,125) \cdot \sqrt{D} = (0,143 \dots 0,125) \sqrt{358} = (2,7 \dots 2,3)$$

Якщо $n_c \succ 3$, то маховик рекомендують конструювати зі спицями, при $n_c \prec 3$ використовують дискові маховики.

Маховик креслимо у стандартному масштабі 4:1.

При проектуванні конструкції дискового маховика, треба визначити такі розміри.

Діаметр центрального кола отворів

$$D_o = 0,5 \cdot (D_B + d_C) = 0,5 \cdot (307 + 74,6) = 190,8 \text{ мм.}$$

Діаметр допоміжних отворів

$$d = 0,25 \cdot (D_B - d_C) = 0,25 \cdot (307 - 74,6) = 58,1 \text{ мм.}$$

Товщина диска, що з'єднує обід і маточину

$$S = 0,2 \cdot B = 0,2 \cdot 51,1 = 10,2 \text{ мм.}$$

						Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		